

Sygn. akt: III AUa 85/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka (spr.)

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Protokolant: sekr. sądowy Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2014 r. w Łodzi

sprawy **M. F.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o ustalenie braku odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek,

na skutek apelacji M. F.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 22 listopada 2012 r., sygn. akt: V U 198/12;

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i stwierdza, że M. F. jako likwidator (...) w W. nie jest odpowiedzialna za zobowiązania spółdzielni z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2005 roku do marca 2009 roku i od maja 2009 roku do września 2009 roku.

Sygn. akt III AUa 85/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 grudnia 2011r. wydaną na podstawie art. 108 §1, art. 107 §1 i 2, art. 116§ 1 i 2 oraz art. 116a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. stwierdził, że M. F. jako likwidator (...) w W. jest odpowiedzialna za zobowiązania tej spółdzielni z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, za okres 12.2005r. 01.2006r.-03.2009r., 05.2009-09.2009r., ubezpieczenie zdrowotne za okres 12.2005r.-03.2009r., 05.2009-09.2009r. oraz Fundusz Pracy i FGŚP za okres 12.2005r.-03.2009r., 05.2009-09.2009r. wraz z odsetkami za zwłokę liczonymi od dnia 14 grudnia 2011r.

Odwołanie od tej decyzji wniosła M. F. domagając się zmiany decyzji i ustalenia, że likwidator spółdzielni nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania spółdzielni z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i FGŚP.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 22 listopada 2012r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie M. F. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 14 grudnia 2011r.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach:

M. F. była zatrudniona w (...)” w W. od 1977r. W okresie od 2003r. do 30 września 2004r. była członkiem zarządu spółdzielni, a przez ostatni rok Zastępcą Prezesa. Z dniem 1 października 2004r. (...)w W. została postawiona w stan likwidacji. Likwidatorem wyznaczono M. F., która tę funkcję pełniła do 30 września 2009r. Z dniem 22 czerwca 2010r. (...)” w W. w likwidacji została wykreślona z rejestru sądowego. Wniosek o wykreślenie złożyła Krajowa Rada Spółdzielcza w oparciu o uchwałę podjętą w dniu 29 stycznia 2010r. w trybie art. 133 ustawy Prawo Spółdzielcze.

Na podstawie opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów, Sąd Okręgowy ustalił, że na dzień 31 grudnia 2005r. wystąpił wysoki niedobór kapitału własnego spowodowany stratami z działalności zarówno w 2005r., jak i w latach ubiegłych. Działalność spółdzielni w latach 2003-2005 była nierentowna. Spółdzielnia już na 31 grudnia 2003r. utraciła płynność finansową, jednak na dzień 31 grudnia 2004r. majątek spółdzielni wystarczał na pokrycie zobowiązań. Dopiero na dzień 31 grudnia 2005r. zobowiązania spółdzielni przekroczyły majątek o 108,32% i tym samym wartość bilansowa spółdzielni wykazała wartość ujemną 27 171,51 zł. Pozbycie się składników majątku trwałego w 2005r. przy braku dofinansowania ze strony członków spółdzielni oraz prowadzenie działalności ze stratą spowodowało, że na dzień 31 grudnia 2005r. niedobór majątku (i kapitału własnego) na pokrycie zobowiązań wyniósł 27 171,51 zł. Dalej Sąd Okręgowy ustalił, że postępowanie egzekucyjne prowadzone wobec spółdzielni zostało umorzone postanowieniami Naczelnika Urzędu Skarbowego z dnia 18 sierpnia 2006r., z dnia 1 czerwca 2007r oraz z dnia 4 kwietnia 2008r., ponieważ ustalono, że w postępowaniu egzekucyjnym nie wyegzekwuje się nawet wydatków egzekucyjnych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za bezzasadne. Podniósł, że ustalenie odpowiedzialności członków zarządu spółdzielni za jej zaległości składkowe na podstawie art. 116a w zw. z art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja Podatkowa, wymaga określenia „czasu właściwego” na zgłoszenie wniosku o upadłość spółdzielni oraz rozważenia jakie prawa i obowiązki ciążyą w tym zakresie na zarządzie i likwidatorze spółdzielni. Dokonał analizy prawnej art. 130 ustawy z dnia 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. Nr 54 poz. 288) i wywiódł, że podstawą wystąpienia dłużnika (spółdzielni) z wnioskiem o ogłoszenie upadłości jest wyłącznie nadwyżka pasywów nad aktywami. Obowiązek wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości powiązany jest w przypadku spółdzielni z wystąpieniem stanu nadwyżki pasywów nad aktywami. Podstawa ta określa jednocześnie „właściwy czas” na zgłoszenie przez spółdzielnię wniosku o upadłość w rozumieniu art. 116 §1 Ordynacji podatkowej. Szczególną do przepisów prawa upadłościowego regulację zawierają przepisy Prawa spółdzielczego określające podmioty uprawnione i jednocześnie zobowiązane do wniesienia do sądu wniosku o ogłoszenie upadłości. W przypadku spółdzielni będącej w likwidacji z wnioskiem o ogłoszenie upadłości wystąpić obowiązany jest likwidator spółdzielni, o czym stanowi art. 131 Prawa spółdzielczego. (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 15 listopada 2011r. w sprawie I UK 325/10 i z dnia 19 maja 2010r. w sprawie I CK 480/09). Uchybienie przez likwidatora temu obowiązkowi może prowadzić do wniosku, że niezgłoszenie wniosku o upadłość nastąpiło z jego winy.

Odnosnie podstaw odpowiedzialności likwidatora za zobowiązania spółdzielni, Sąd Okręgowy powołał się w tym zakresie na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2010r. (III CZP 91/09) według, której odpowiedzialność za zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w przypadku bezskuteczności egzekucji ponosi także likwidator spółki. Na wnioskodawczyni jako na likwidatorze spółdzielni spoczywał obowiązek zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółdzielni. Wnioskodawczyni tego nie uczyniła, pomimo że już w dniu 31 grudnia 2005r. istniała niewypłacalność spółdzielni.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła apelacją w całości M. F..

W uzasadnieniu skarżąca podała, że podjęła kroki w celu ogłoszenia upadłości spółdzielni, była w sądzie w Piotrkowie Tryb., ale tam uzyskała informację, że jak spółdzielnia nie ma majątku, to nie może być ogłoszona upadłość. Ponadto

podniosła, że w trakcie likwidacji zapłaciła zaległości pracownikom i spłaciła wierzycieli oraz zaległości na koncie bankowym. Poprosiła o pozytywne rozpatrzenie apelacji, bo wyrok jest dla niej krzywdzący.

Rozpoznając apelację M. F. Sąd Apelacyjny uznał, że wyłoniło się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, a sprowadzające się do pytania, czy likwidator spółdzielni ponosi odpowiedzialność za składki na podstawie art. 116a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa (tekst jednolity Dz.U. z 2012 roku poz. 749) w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2009 roku, Nr 205 poz. 1585) i postanowieniem z dnia 17 października 2013r. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia powyższe zagadnienie prawne.

W dniu 11 lutego 2014r. Sąd Najwyższy podjął uchwałę I UZP 3/13, że likwidator spółdzielni nie ponosi odpowiedzialności za zaległości składkowe tej spółdzielni na podstawie art. 116a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 749) w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 z zm.).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest uzasadniona i prowadzi do zmiany zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i stwierdzenia, że M. F. jako likwidator (...) w W. nie jest odpowiedzialna za zobowiązania tej spółdzielni z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, za okres 12.2005r. 01.2006r.-03.2009r., 05.2009-09.2009r., ubezpieczenie zdrowotne za okres 12.2005r.-03.2009r., 05.2009-09.2009r. oraz Fundusz Pracy i FGŚP za okres 12.2005r.-03.2009r., 05.2009-09.2009r. wraz z odsetkami za zwłokę liczonymi od dnia 14 grudnia 2011r.

Brak odpowiedzialności likwidatora spółdzielni za zaległości składkowe tej spółdzielni wynika jednoznacznie z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2014r. podjętej w sprawie I UZP 3/13, która to uchwała rozstrzygała zagadnienie prawne przekazane Sądowi Najwyższemu przez Sąd Apelacyjny w Łodzi postanowieniem z dnia 17 października 2013r. Zgodnie z treścią art. 390 § 1 kpc jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, odraczając rozpoznanie sprawy. Sąd Najwyższy władny jest przejąć sprawę do rozpoznania albo przekazać zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi tego Sądu. W myśl § 2 art. 390 kpc uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne wiąże w danej sprawie. Z treści § 2 art. 390 kpc wynika więc, że wiążąca jest uchwała rozstrzygająca przedstawione zagadnienie prawne oraz, że wiąże ona wszystkie sądy w danej sprawie. Ze związania wynika niemożność dokonania odmiennej oceny prawnej.

Zgodnie z treścią art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej za zaległości podatkowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, spółki akcyjnej lub spółki akcyjnej w organizacji odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie jej zarządu, jeżeli egzekucja z majątku spółki okazała się w całości lub w części bezskuteczna, a członek zarządu:

1)nie wykazał, że:

a)we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (postępowanie układowe) albo

b)niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego) nastąpiło bez jego winy;

2)nie wskazuje mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części.

§ 2. Odpowiedzialność członków zarządu obejmuje zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał w czasie pełnienia przez nich obowiązków członka zarządu, oraz zaległości wymienione w art. 52 powstałe w czasie pełnienia obowiązków członka zarządu.

§ 3. W przypadku gdy spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji lub spółka akcyjna w organizacji nie posiada zarządu, za zaległości podatkowe spółki odpowiada jej pełnomocnik albo odpowiadają wspólnicy, jeżeli pełnomocnik nie został powołany. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Przepisy § 1-3 stosuje się również do byłego członka zarządu oraz byłego pełnomocnika lub wspólnika spółki w organizacji.

W myśl art. 116a Ordynacji podatkowej za zaległości podatkowe innych osób prawnych niż wymienione w art. 116 odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie organów zarządzających tymi osobami. Przepisy art. 116 stosuje się odpowiednio. Na podstawie zaś art. 31 ustawy systemowej do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio (m.in.) art. 116 i art. 116a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa.

Stan faktyczny sprawy nie jest sporny. Wynika z niego, że z dniem 1 października 2004r. (...)” w W. została postawiona w stan likwidacji, a likwidatorem spółdzielni wyznaczono M. F., która tę funkcję pełniła do 30 września 2009r. Z dniem 22 czerwca 2010r. (...)w W. w likwidacji została wykreślona z rejestru sądowego. W trakcie postępowania likwidacyjnego powstały zaległości spółdzielni z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za okres 12.2005r.-03.2009r., 05.2009-09.2009r., na ubezpieczenie zdrowotne za okres 12.2005r.-03.2009r., 05.2009-09.2009r. oraz Fundusz Pracy i FGŚP za okres 12.2005r.-03.2009r., 05.2009-09.2009r. Organ rentowy zaskarżoną decyzją stwierdził, że M. F. jako likwidator (...)” w W. jest odpowiedzialna za zobowiązania tej spółdzielni z tytułu nieopłaconych składek za wskazane powyżej okresy wraz z odsetkami. Jako podstawę prawną decyzji wskazał art. 108 §1, art. 107 §1 i 2, art. 116§ 1 i 2 oraz art. 116a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy uzasadniając przeniesienie odpowiedzialności za nieopłacone składki na likwidatora spółdzielni oparł się na wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008r. wydanym w sprawie II UK 341/07 (opubl. OSNP 2009/23-24/322), w którym Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że odpowiedzialność związaną z bezskutecznością egzekucji składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych należnych w czasie likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponosi także były członek zarządu powołany na jej likwidatora. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko organu rentowego, że likwidator spółdzielni ponosi odpowiedzialność za zobowiązania tej spółdzielni z tytułu składek i powołał się w tym zakresie na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2010r. (III CZP 91/09) według, której odpowiedzialność za zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w przypadku bezskuteczności egzekucji ponosi także likwidator spółki.

W uchwale z dnia 11 lutego 2014r., wydanej w sprawie I UZP 3/13, Sąd Najwyższy zajął jednoznaczne stanowisko, że likwidator spółdzielni nie ponosi odpowiedzialności za zaległości składkowe tej spółdzielni. Zdaniem Sądu Najwyższego pomiędzy odpowiedzialnością likwidatorów spółek na podstawie przepisów Kodeksu spółek handlowych a odpowiedzialnością na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej występują zasadnicze różnice, które nie pozwalają przenosić wprost poglądów wyrażonych w odniesieniu do zobowiązań prywatnoprawnych spółki na jej zobowiązania publicznoprawne. Ordynacja podatkowa zawiera własne uregulowania i inaczej kształtuje zakres i przesłanki odpowiedzialności. Przepis art. 116a Ordynacji podatkowej (w zw. z art. 31 i 32 ustawy systemowej) reguluje odpowiedzialność za zobowiązania publicznoprawne osób prawnych. Przepisy prawa publicznego regulujące odpowiedzialność osób trzecich jako związane z nałożeniem podatku (obowiązku składkowego) nie mogą być interpretowane w sposób rozszerzający. Wobec tego, zdaniem Sądu Najwyższego, nie ma wystarczających przesłanek do stwierdzenia, że na podstawie przepisów ordynacji podatkowej odpowiedzialnością za zaległości składkowe mógłby jako osoba trzecia być obciążony jakikolwiek inny podmiot niż wymieniony w ustawie. Oznacza to, że likwidator spółdzielni nie odpowiada za zaległości składkowe tej spółdzielni na podstawie art. 116a Ordynacji Podatkowej w

związku z art. 31 ustawy systemowej. Zatem M. F. nie odpowiada za zaległości składkowe spółdzielni w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji ZUS.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 par. 4 kpc orzekł jak w sentencji.

Sędziowie Przewodniczący